

[Morten Larsen.]

lejlighed, og som endda påstår, at det ikke er første gang, noget lignende er sket, men at de hidtil kun har manglet beviserne. Jeg vil være den højtærede forsvarsminister taknemlig, om der til sin tid vil komme en officiel redegørelse i en sådan form, at vi, der ikke er teknisk sagkyndige på dette område, må kunne forstå den. Jeg er lidt betænkelig ved — hvis jeg forstod det rigtigt — at skydningerne stadig fortsættes i det, man kalder klart vejr. Det indebærer jo fortsat mulighed for, at der kan ske fejl, enten af menneskelige eller af tekniske grunde.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg opfattede det ærede medlems sidste bemærkning som et tillægsspørgsmål om, hvorvidt der bliver udsendt en redegørelse til sin tid. Det kan jeg love. I hvilken grad det er muligt at gå i tekniske detaljer, er det naturligvis svært for mig at sige på nuværende tidspunkt.

Efter det for mig foreliggende må jeg bestemt gå ud fra, at der ikke er fare forbundet med skydninger i klart, sigtbart vejr, og det er kun disse skydninger, der bliver fortsat — ikke skydning under de vilkår, der førte til det meget beklagelige uheld.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Aksel Larsen* til forsvarsministeren:

„Foretages der over dansk territorium overflyvninger med amerikanske strategiske bombefly, som henhører under NATOs overkommando og medfører brintbomber?“

Aksel Larsen: Det er i det engelske parlament blevet oplyst, at amerikanske strategiske bombefly, der sorterer under Atlantpagtens overkommando, til stadighed befinder sig på vingerne medførende bl. a. brintbomber. Man har motiveret dette med, at der er risiko for, at en krig pludselig kan udbryde, at Vesteuropa pludselig kan blive angrebet, at der kunne være fare for, at de på jorden stationerede bombemaskiner blev overfaldet og ude af stand til at gå i luften, og at man derfor til enhver tid må have en passende strategisk luft-

styrke flyvende, klar til gengældelsesangreb med brintbomber.

Dette har naturligvis vakt megen opmærksomhed i England, hvor befolkningen føler sig uhyre forurolet, for selv om der kommer nogle mere eller mindre tydelige forsikringer om, at disse brintbomber ikke kan eksplodere, uden at der foretages særlige foranstaltninger, tror dog vistnok de fleste, at skulle et sådant bombefly med brintbomber om bord falde ned, kan der ske forfærdelige ulykker.

Det fremgår ikke af de debatter, der har været ført i det engelske parlament — det fremgår i alt fald ikke af de oplysninger, der er nået hertil — over hvilke områder sådanne flyvninger foretages, om det kun er over Storbritannien, eller om det også er over andre vesteuropæiske lande, der er medlemmer af Atlantpagten. Der er jo den mulighed, at det er en praksis, der anvendes overalt over Atlantpagtens europæiske luftterritorium, og jeg tillader mig derfor at stille et spørgsmål til den højtærede forsvarsminister, som jeg håber han vil være lige så glad og taknemlig for at få anledning til at besvare som det foregående spørgsmål.

Jeg tillader mig at spørge, om der over dansk territorium foretages overflyvninger med amerikanske strategiske bombefly, som henhører under NATOs overkommando og medfører brintbomber.

Forsvarsministeren (Poul Hansen): Jeg besvarer også gerne dette spørgsmål og kan gøre det med et nej.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i lov for Grønland om indførselsafgifter m. v.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1147, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 207).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Udvalgets ordfører (Carl P. Jensen): Udvalget har holdt tre møder, og jeg skal på det samlede udvalgs vegne indstille lovforslaget til vedtagelse uændret.

Ved lovforslagets første behandling gav flere af de ærede ordførere udtryk for ønsket om en overvejelse af mulighederne for at finde frem til andre afgiftsformer, der kan give den grønlandske landskasse yderligere indtægter. Folketinget er gjort bekendt med de opgaver, der skal løses i den kommende tid, opgaver, som utvivlsomt vil belaste landskassens økonomi.

Den forhøjede afgift på sukker har bl. a. været motiveret med ønsket om en vis forbrugsbegrænsende virkning, således som det blev påpeget ved lovforslagets første behandling, og der vil derfor kunne regnes med nogen nedgang i det betydelige sukkerforbrug, man har i Grønland, hvad der i sig selv igen vil kunne føre til svigtende indtægter for landskassen; i så fald må man forvente nye afgifter.

Udvalget er imidlertid betænkelig ved at belaste de traditionelle varer yderligere, ikke mindst i betragtning af, at også den kgl. grønlandske handel er opmærksom på de samme varer som skatteobjekt til nedbringelse af Handelens underskud.

Så længe man ikke har løst problemet om indkomstbeskatning i Grønland, må man i det hele taget regne med, at landskassen vil få brug for at skaffe sig indtægter gennem afgifter af en eller anden art.

Udvalget har derfor været enig i at benytte denne lejlighed til at anmode den højtærede minister for Grønland om at henlede landsrådets opmærksomhed på det hensigtsmæssige i at få undersøgt muligheden for andre og nye indtægtskilder for landskassen. Udvalget er således bekendt med, at der blandt de efterhånden adskillige private virksomheder, som i de senere år er dukket op i Grønland, også er en række restaurationsvirksomheder. Her foregår der et livligt forlystelsesliv med dans til musik fra den music box, som gæsterne selv må betale til, og der er udskænkning af drinks

fra ikke særlig luksuøse barer, ligesom gæsterne rundt i lokalerne kan få serveret øl, vin og spiritus af enhver art. Restauratørerne køber deres varer i Handelens butikker til favorpris, medens gæsterne betaler disse varer med en pris, som stort set svarer til priserne på de førende restaurationer hernede. Det er mit indtryk, at enkelte af disse virksomheder har en ganske betydelig omsætning og en fortjeneste, der svarer dertil. De høje priser er, jeg havde nær sagt et plagiat af de danske priser, som har de høje restaurationsafgifter til motivering — men denne motivering gælder ikke i Grønland; restauratørerne dér betaler ingen restaurations- eller omsætningsafgift, og de betaler heller ikke indkomstskat af den fortjeneste, de har ved denne virksomhed. Det kan man ganske vist ikke laste restauratørerne for, men vi har drøftet dette spørgsmål i udvalget og finder, at der egentlig er noget urimeligt i, at landskassen skal have sine indtægter bl. a. ved afgifter på børnenes bismarcksklumper og flødekarameller, medens der ikke svares afgift af øl og spiritus, der sælges på rent forretningsmæssig basis.

Når man har drøftet forhøjelsen af afgifterne på sukker og sukkervarer, har man — som jeg sagde før — anlagt den betragtning, at en afgift kunne virke som en forbrugsbegrænsning. Jeg kan ikke afvise, at en forbrugsbegrænsning på det område, jeg lige har omtalt, vil kunne være til gavn for befolkningen i Grønland, og derfor skal jeg på udvalgets vegne bede den højtærede minister om at gøre landsrådet opmærksom på, at der bør ske en ændring i de bestående tilstande, og navnlig at det bør ske hurtigt.

Jeg vil i denne forbindelse også gerne pege på, at der i Grønland heller ikke findes afgifter på offentlige filmsforevisninger; også her er der måske et emne, som kunne tages op til overvejelse.

Jeg skal med disse bemærkninger som sagt på udvalgets vegne anbefale lovforslaget til endelig vedtagelse.

Jeg vil i øvrigt gerne benytte lejligheden

[Carl P. Jensen.]

til at anmode den højtærede finansminister om at overveje, om der er nogen mening i, at der — efterhånden som toldpligtige varer i Grønland sælges til nøjagtig de samme priser, som gælder henede — fortsat alligevel skal finde toldbehandling sted af de pakker, der sendes hertil. Det undrer mange mennesker, som nu og i de kommende dage får julepakker fra Grønland, at de modtager toldberigtigede pakker, der har været lukket op, og som de får udleveret mod at betale arbejdspenge o. s. v., ganske som om pakkerne kom fra udlandet, til trods for at der ikke længere er nogen mulighed for i pakkerne at finde varer, der skal toldberigtiges, i hvert fald ikke varer, man kan købe billigere i Grønland end her — det gælder tobak, chokolade og mange andre varer.

Aksel Larsen: Af den beretning, vi lige har hørt af udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Carl P. Jensen, fremgår det med tilstrækkelig tydelighed, ikke blot at der bør skaffes den grønlandske landskasse yderligere midler, idet de midler, den hidtil har rådet over, ikke strækker til, men også, at der sikkert kunne findes andre og måske bedre udveje for finansiering af den grønlandske landskasse end dem, der foreslås i dette lovforslag.

Nu mener jeg ikke, det er min opgave her at komme med konkrete forslag om eller ideer til forskellige skatter i Grønland, men jeg tror, at det, der er kommet frem under forhandlingerne, og som vi har fået lidt at vide om, kan give et almindeligt indtryk af, at vi snart bliver nødt til mere grundigt at tage fat på spørgsmålet om finansiering af udgifterne for Grønland og om fremskaffelse af midler til den grønlandske landskasse.

Må jeg samtidig i tilknytning til den ærede ordførers bemærkninger have lov at sige, at jeg tidligere har gjort opmærksom på det forhold, at der er en toldgrænse mellem Grønland og Danmark. Nu får vi det officielt bekræftet af udvalgets ærede ordfører. Jeg må have lov at henstille til regeringen og vel i særdeleshed til den højtærede finansminister at sørge for, at dette misforhold bliver bragt til ophør. Der var

ingen ende på de rørstrømske taler, der blev holdt omkring forfatningsrevisionen i 1953 om, at nu var Grønland ikke mere en koloni, men en del af Danmark, et dansk amt. Man har meddelt De Forenede Nationer, at Grønland ikke mere er en koloni, men et dansk amt, en del af riget. Så kan man da ikke opretholde en toldgrænse mellem Grønland og det øvrige Danmark. Vil man det, så rejser sig jo spørgsmålet: hvorfor i alverden skal det så være toldfrit at føre varer over Store-Bælt eller fra Amager over Knippelsbro? Jeg synes, det misforhold bør bringes til ophør. Jeg ved naturligvis godt, at på mangfoldige områder er kolonistyret i Grønland ikke afviklet endnu. Det er under afvikling, men det er langt fra fuldt ud afviklet. Men her er da i hvert fald et område, hvor man, selv om det måske på andre områder tager nogen tid, kunne afvikle kolonitilstanden med ét slag ved at ophæve toldgrænsen mellem Grønland og Danmark.

Så i øvrigt et par ord om lovforslaget. Min gruppe har ikke ændret syn på det, siden vi havde det til første behandling, og jeg kan, hvad angår lovforslagets § 1, holde mig til de bemærkninger, jeg fremsatte ved den lejlighed.

Hvad lovforslagets § 2 angår, må jeg anmode den højtærede formand om at få foretaget afstemning. Det blev forsikret os ved lovforslagets fremsættelse og ved dets første behandling, at det grønlandske landsråd, hvoraf flertallet af medlemmerne er fastlønnede tjenestemænd, arbejdere o. lign., enstemmigt har anbefalet en ordning som den, der her foreslås. Det kan jeg naturligvis ikke bestride, men derfor er det aldeles ikke sikkert, at arbejdere og andre lønmodtagere i Grønland er indforstået med, at der nu efter de dårligste danske mønstre bliver indført særpristal for at holde lønningerne nede, når priserne stiger. Der er jo fra Grønland kommet oplysninger frem om, at arbejderne dér er yderst utilfredse med planerne om disse særpristal, der tilsigter at holde lønningerne nede, lønninger, som i forvejen ikke på nogen måde kan siges at være for høje. Vi vil derfor ikke medvirke til vedtagelse af lovforslagets § 2, men vil stemme imod denne paragraf; skulle den alligevel blive

[Aksel Larsen.]

vedtaget, vil vi se os nødsaget til ved den endelige afstemning at afholde os fra at stemme.

Ministeren for Grønland (Lindberg): Jeg vil gerne takke udvalget for den enstemmige tilslutning til det foreliggende lovforslag.

Om det spørgsmål, som udvalgets ordfører, det ærede medlem hr. Carl P. Jensen, fremdrog om afgifter på andre varer end dem, der er tale om i det foreliggende lovforslag, skal jeg sige, at jeg på den givne foranledning vil sørge for, at landsrådet bliver bekendt med de tanker, man har været inde på i udvalget, specielt vedrørende spørgsmålet om restaurationsvirksomhederne i Grønland. Jeg kan desværre ikke love den ærede ordfører, at det kan ske omgående. Som bekendt er landsrådet ikke i stand til at samles undtagen én gang om sommeren, hvilket sker i juli måned. Vi må altså affinde os med, at spørgsmålet om de fremtidige afgifter, og hvilke former man kan finde for dem, først kan finde sin afklaring til det tidspunkt.

Jeg skal også love udvalget i anledning af de bemærkninger, der er gjort om toldforanstaltningerne mellem Danmark og Grønland, at henlede den højtærede finansministers opmærksomhed på dette forhold.

Hermed sluttede forhandlingen.

§ 1

vedtoges uden afstemning.

§ 2

vedtoges med 117 stemmer mod 6.

§ 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg stiller forslag om, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold.) Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om mægling i arbejdsstridigheder.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 1577).

Forhandlingen genoptoges.

Arbejds- og boligministeren (Bundvad):

Jeg vil først gerne takke flertallet i folketinget for tilslutningen til lovforslaget om forligsinstitutionen. Jeg vil også udstrække denne tak til repræsentanterne for venstre og det konservative folkeparti for den tilslutning, de gav en del af lovforslaget.

Jeg skal ikke forlænge debatten meget og vil slet ikke gå ind i en diskussion om voldgift. Efter at det er konstateret, at folketingets flertal vil give forhandlingsmulighederne en ny og en udvidet chance, finder jeg ikke anledning til at gå ind i en ny debat derom. For mig var det, da jeg hørte på debatten i formiddags, som om den var en fortsættelse af den debat, vi havde for et par år siden, og egentlig også den, vi havde for 4 år siden. Vi er ikke kommet længere med sagen. Men samtidig har vi gjort fremskridt med hensyn til forhandlingsmulighederne, og det synes jeg vi har grund til at glæde os over.

Jeg skal heller ikke gå ind i en diskussion med det ærede medlem hr. Thisted Knudsen om definitionen af „livsvigtige områder“ eller „samfundsvigtige områder“. Efter at have læst betænkningen kan jeg levende forestille mig det besvær, det ærede medlem har haft i kommissionen med at finde frem til en definition. Foreløbig er det ærede medlem standset dér hvor han taler om „såsom“ dette eller hint. Nu ved jeg ikke, om det, hr. Røhr Lauritzen var inde på forleden dag, falder ind under begrebet „såsom“, men det kan det ærede medlem spekulere videre over. Det, vi har gjort, er at følge kommissionens flertal. Det er arbejderne og arbejdsgivernes repræsentanter, det er den samlede forligsinstitution, og det er i øvrigt et stort flertal i kommissionen, der har kunnet samles om at styrke forligsmulighederne. Jeg tror, det er en rigtig vej at følge; vi har her i Danmark haft en traditionel og efter min mening heldig ud-

[Arbejds- og boligministeren.]

vikling på arbejdslivets område fra septemberforligets dage og til i dag, hvor vi alle i det daglige på arbejdspladsen, og også når de store konfliktsituationer kommer, i almindelighed har kunnet tale os til rette om tingene.

Derved har parterne taget et ansvar, følt en pligt og skabt forudsætninger for et godt og fredeligt samarbejde i det daglige på arbejdspladserne. Hele vor udbredte tillidsmandsinstitution hviler netop på denne vilje til forhandling, til mægling, til forståelse af hinanden, og når vi nu arbejder videre med tanken om udbyttedelingen og andet i den retning, bygger det netop på forståelse parterne imellem og ikke på dom eller voldgift. Derfor mener jeg, det er rigtigt at tage den chance, der ligger i, at parterne har kunnet enes om en udvidelse af forhandlingsmulighederne.

Det, som særlig optog de ærede medlemmer hr. Thisted Knudsen og hr. Poul Sørensen i formiddags, var spørgsmålet om, hvem der skulle administrere udsættelsen af konflikten. Flertallet har foreslået, at det skulle være den samlede forligsinstitution, medens de to ordførere mente, at det skulle være statsministeren. Dette spørgsmål skiller opfattelserne meget stærkt.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard gjorde i formiddags gældende, at man svækkede forligsinstitutionen afgørende, hvis man, om jeg så må sige, afbrød forhandlingerne med en politisk aktion, og mente ikke, man kunne regne med derefter overhovedet at kunne få forhandlingerne i gang igen. Jeg er fuldstændig enig i den betragtning. Jeg tror, at hvis man overlod det til en politisk myndighed at gribe ind i forligsforhandlingerne og give forligsinstitutionen politiske direktiver — og det er det, der er tale om — ville man slå mere i stykker, end man er klar over, og derved ville man gøre forligsinstitutionen til et politisk instrument. Jeg har den opfattelse, at man bør påkalde pligt- og ansvarsfølelse så langt som muligt; lad parterne selv ved hjælp af forligsmanden gå det sidste skridt. Ved de på forhånd, at der på et eller andet trin i udviklingen ligger et politisk indgreb, svækkes ansvarsfølelsen. Man kan spille på en tredje faktor, men det mener jeg ikke man skal gøre. Vi må opfatte forligsinstitutionen således, at dens

opgave er at mægle, eventuelt stille mæglingforslag, men længere kan den heller ikke gå. Den dag, et mæglingforslag er vedtaget, er dens arbejde naturligvis afsluttet, da er det klaret; men er mæglingforslaget forkastet, er forligsinstitutionen på nøjagtig samme måde ude af billedet. Derfor tror jeg, man skal holde forligsinstitutionen for sig som en mæglinginstitution.

Ud fra samme synspunkt har jeg i bemærkningerne til lovforslaget angående dagspressen skrevet, at skal der mere til, kan det ikke ske igennem en forligslov. Man må gå ud fra, at forligsinstitutionen også på dette punkt udnytter sine forhandlingsmuligheder, så langt det er gørligt; slår de fejl, er den også, hvad det angår, ude af billedet, og hvad der derefter må komme, må søges andre steder.

I anledning af det ærede medlem hr. Thisted Knudsens spørgsmål vil jeg gerne pege på, at svenskerne jo har forstået at løse spørgsmålet på en helt anden måde end vi, og det er muligt, at vi også i Danmark kunne komme et skridt ad den vej. Det glæder mig i øvrigt, at vi nu kan gå i retning af endnu bedre forligsmuligheder end dem, vi tidligere har haft.

Til det ærede medlem hr. Alfred Jensen skal jeg ganske kort sige, at det overrasker mig ikke spor, at det ærede medlems parti ikke kan gå ind for forslaget. Når man har fulgt dette partis stilling til spørgsmålet forlig eller kamp mellem arbejdere og arbejdsgivere, behøver man ikke at være i tvivl om, at kommunisterne i den situation nærmest optræder som en slags ligrøvere, og så kan de naturligvis ikke tåle en helbredende aktion som denne.

Formanden: Jeg vil ikke anse ordet „ligrøvere“ for at være passende i en diskussion.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard): Det ærede medlem hr. Thisted Knudsen henvendte sig i sin tale her i dag til mig med nogle udtalelser, som giver mig anledning til at fremsætte enkelte bemærkninger. Det ærede medlem var så venlig at sige, at han beundrede mit arbejde gennem tiderne for voldgiftstanken. Det havde efter det ærede medlems opfattelse været så fremragende, at jeg endog efterhånden havde overbevist ham. Det har glædet mig meget,

[Økonomiministeren.]

selv om jeg har måttet anvende mange år til at trænge ind til det ærede medlems bevidsthed. Måske vil det i denne forbindelse være rimeligt med et par ord ligesom at rekapitulere udviklingen med hensyn til voldgiftstankens vækst herhjemme og det radikale venstres forhold dertil.

Som bekendt har det radikale venstres standpunkt gennem en menneskealder været, at der skulle tilvejebringes en voldgiftsordning, som kunne stå rede i god tid, inden overenskomstforhandlinger finder sted. Gennem mange, mange år forkætrede denne tanke, ikke blot af arbejdsmarkedets parter, men også af venstre og konservative her i tinget. De to partier forsøgte gennem mange år at latterliggøre tanken som en verdensfjern grille. De to partier ville end ikke forhandle derom.

Efterhånden blev lovgivning vedrørende voldgiftsafgørelser i 1930erne og 1940erne fra tid til anden vedtaget af de demokratiske partier her i folketinget i akutte situationer over for samfundsødelæggende konflikter. Modstandsfronten i venstre og konservative begyndte efterhånden at vakle, og i efteråret 1955 blev for første gang et forslag fra vor side om en voldgiftsordning modtaget med tilbud om velvillig behandling af det konservative parti, men i det udvalg, der blev nedsat, var det vinteren igennem ikke muligt at opnå enighed. Jeg minder i denne forbindelse om, at et konservativt medlem af udvalget, det ærede medlem hr. Adolph Sørensen, udtalte sig bestemt imod forslaget.

Så kom den store arbejdskonflikt i foråret 1956, som fandt sin afgørelse her i tinget. Efter denne konflikt var situationen da denne, at modstanden fra arbejdere og arbejdsgivere, fra socialdemokratiet og fra medlemmer af i hvert tilfælde det konservative folkeparti mod en voldgiftsordning førte til, at arbejdsretskommissionen med tilslutning fra alle sider blev nedsat.

I denne kommission opfordrede straks kommissionens formand — og det samme gjorde man fra alle andre sider i kommissionen — til at gøre et forsøg på at nå frem til en ordning, der gav de bedste muligheder for at forebygge ødelæggende konflikter. Jeg udtalte da i kommissionen, som jeg dengang selv var medlem af, at også jeg

følte en forpligtelse til at medvirke hertil. På dette grundlag fremsatte jeg da den 1. marts i år i arbejdsretskommissionen nogle synspunkter, som jeg erklærede mig rede til at forhandle videre om. Disse synspunkter gik ud på, at forligsinstitutionen, som også foreslået af det ærede medlem hr. Thisted Knudsen, skulle kunne udsætte konflikter i indtil 4 uger, så der blev givet yderligere tid både for parterne og forligsmanden til at finde vej til forebyggelse af konflikt, forinden sagen efterhånden måtte blive løftet op i det politiske plan. Dette forslag fremsatte jeg altså den 1. marts i år, to måneder før valget, og det er denne tanke, det radikale venstres ordfører i dag på partiets vegne har givet tilslutning til.

Der er endnu en ting, jeg i denne forbindelse vil understrege. Gennem alle de mange år, det radikale venstre har fremført voldgiftstanken, har vi aldrig undladt stærkt at understrege, at vi ønsker, at der gives arbejdsmarkedets parter enhver mulighed for at tale sig til rette om deres forhold. Det har glædet mig, at det ærede medlem hr. Thisted Knudsen også i den henseende har taget ved lære af mine synspunkter. Det fremgår af en udtalelse, det ærede medlem fremsatte her i tinget den 15. november 1955, som jeg måske må citere (Folketings-tidende 1955-56, sp. 993). Det ærede medlem hr. Thisted Knudsen sagde da:

„...vi erkender, at først når alle muligheder er udtømt, når forligsmandsinstitutionen er kørt fast og — det lægger vi afgørende vægt på — omfattende samfundsinteresser udsættes for fare, må samfundet have både pligt og ret til ... at gribe ind...“

Her udtaler det ærede medlem sig altså om det tidspunkt, hvor en sag af denne karakter bør løftes op i det politiske plan. Jeg tror, at de, der ønsker en god udgang af de nuværende vigtige forhandlinger, vil gøre en nyttig gerning ved også i denne tid at handle efter det direktiv, det ærede medlem hr. Thisted Knudsen dengang gav.

Carl P. Jensen: Det ærede medlem hr. Thisted Knudsen gik i rette med mig i anledning af mine udtalelser vedrørende proprietær Røhr Lauritzens tale om landbrugets strejketrussel. Det ærede medlem har overhørt, at jeg i denne forbindelse

[Carl P. Jensen.]

kun sagde, at man nu ville kunne give sine advarsler mod strejketrusler en anden adresse end den sædvanlige, nemlig arbejderne. Jeg er ked af, hvis disse bemærkninger har generet det ærede medlem. Jeg troede, han var på talefod med landbruget.

Det ærede medlem har talt om dagspressen som et livsvigtigt område, hvad det vel næppe kan være, hvorfor man i stedet taler om ytringsfrihed. Jeg tror, at strejker er mere livsvigtige for bladhusenes forretningsmæssige interesser end for ytringsfriheden, der jo i vore dage vil kunne varetages på anden måde, både i retning af brug og misbrug, hvad vi har rig erfaring for.

Man har i denne forbindelse, hvor det drejer sig om pressens forhold under konflikt, henvist til den ordening, man har i Sverige. Men her må man ikke glemme, at der ikke er nogen som helst principiel forskel på pressen dér og i Danmark. Der er ikke noget forbud mod at etablere konflikt inden for pressen i Sverige. Den eneste forskel er den, at man i Sverige har langfristede aftaler, 5 eller 10 års, men når disse aftaler står til udløb, så er man stillet nøjagtigt som her. Der er den forskel, at man i god tid før udløbstiden søger at finde frem til de fremtidige løn- og arbejdsvilkår, og noget sådant må man også kunne gøre her.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen spurgte mig, om jeg havde den opfattelse, at parterne under alle forhold har ret til at etablere konflikt. Ja, jeg har lige så lidt mulighed for at svare konkret på dette spørgsmål som det ærede medlem for at konkretisere, hvad man forstår ved livsvigtige områder. Jeg vil forbeholde mig ret til at se på problemerne, når situationen foreligger, hvilket det ærede medlem vil være vidende om at jeg har gjort tidligere, og således som i øvrigt også kommunisterne har gjort det her i salen, når forholdene efter deres opfattelse har betinget en afvigende stillingtagen.

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen peger på Hove Kristensens forslag i kommissionen om voldgift, som Hove Kristensen siger er baseret på erfaringer inden for bankfaget. Jeg vil gerne spørge: har man nogen erfaring inden for bankfaget? Jeg

tror det ikke. For det første er bankfaget et meget begrænset område. Man følger i realiteten bare op og gennemfører de ændringer, som har fundet sted under hovedorganisationernes medvirken på beslægtede områder. Man samler op og intet som helst andet. For det andet har man fra bankfagets side et så begrænset kendskab til arbejdsmarkedets problemer, at man ikke har nogen som helst forudsætning for at kunne råde arbejdsmarkedets hovedorganisationer. For det tredje har man en helt frivillig ordening, og endelig for det fjerde har denne ordening aldrig nogen sinde været i anvendelse.

Det ærede medlem hr. Alfred Jensens bemærkninger om afstemningsreglerne i forligsmandsloven og suppleringsretten må givet bero på en misforståelse eller en fortalelse. Når det ærede medlem nævner 35 pct.s stemmedeltagelse som lovens forskrift, er det en fortalelse, for det ærede medlem ved godt, at det er 75 pct. Men også det anser det ærede medlem for at være en for høj stemmeprocent, og det kan jeg ikke rigtig forstå, når man ellers i visse tilfælde ikke anser 99,9 pct.s stemmedeltagelse for at være noget særlig opsigtsvækkende, endsiige urimeligt.

Thisted Knudsen: Den ærede ordfører for retsforbundet, det ærede medlem hr. Helge Madsen, må jeg forstå sådan, at hans standpunkt til problemet kort og godt er: ikke et skridt videre ad den vej, der her er tale om. Nu ved jeg ikke, hvor meget eller hvor lidt man skal lægge heri, men hvis det er det sidste, retsforbundet kan tilbyde, også som regeringsparti, er der jo sat ret snævre grænser for bevægelsesfriheden.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard gjorde en række bemærkninger til det forslag, jeg havde stillet i kommissionen, og spurgte udtrykkeligt: hvad så, når denne udsættelse har fundet sted? Det er selvfølgelig rigtigt, at der er et problem her. Jeg har heller aldrig hævdet, at statsministeren skulle sidde og flette fingre, men sagt, at samfundsmagten i så tilfælde kom ind i billedet og havde pligt til at medvirke til en ordening. Men man kan stille det ærede medlem det samme spørgsmål, for så vidt angår dette lovforslag: når forligsmanden er kørt fast, hvad så? Derpå giver regeringslovfor-

[Thisted Knudsen.]

slaget intet som helst svar, og derfor har jeg sluttet, at samfundet i tilfælde af konflikt vil være i nøjagtig samme situation som i foråret 1956 og lige så værgeløst.

Så siger det ærede medlem, at det er uheldigt at placere statsministeren dér, hvor vort forslag placerer ham. Jeg ved det ikke. Men jeg kan dog sige, at det forslag, der blev stillet i kommissionen — det var, før det ærede medlem hr. Baunsgaard blev medlem af denne — netop var tænkt som en erstatning for den voldgiftsinstitution, det ærede medlems parti i virkeligheden var principiel tilhænger af. I det radikale venstres forslag om voldgift var statsministeren jo netop placeret således, at det var ham, der under ansvar over for folketingsflertallet skulle træffe afgørelsen, og skulle vi igennem på den måde, der dér var foreslået, måtte det også være statsministeren. Hvorfor? Ganske simpelt fordi dette forslag først ville kunne virke på et tidspunkt, hvor alle forhandlinger var brudt sammen, og så måtte statsministeren have mulighed for at udsætte en eventuel strejke eller lockout inden for de livsvigtige områder. Det var tanken i dette forslag.

Den højtærede minister siger, at vi skal passe vel på, at forligsinstitutionen kun beskæftiger sig med mægling, og heri er vi helt enige. Men forligsmanden kan, hvis dette lovforslag gennemføres, meget let blive bragt i en uheldig situation. Bestemmelsen om udsættelse i anden omgang er så uklar og usikker, at forligsinstitutionens skøn bliver fuldkommen afgørende for, om dagspressen skal standse eller ej, og afgørende på en lang række andre områder.

Mit principielle synspunkt er, at man netop har placeret forligsmanden uheldigt over for parterne. Det er ikke forligsmandens opgave at varetage samfundets interesser, som jeg understregede før. Forligsmanden må være frit stillet; det er hans opgave at mægle, at få tilvejebragt en overenskomst. Selve dette at varetage samfundets interesser kan derfor kun være statsministerens og regeringens opgave.

Må jeg stille et direkte spørgsmål til den højtærede arbejds- og boligminister angående pressen. Lovforslagets bemærkninger kunne tyde på, at man er klar over, at pressens problemer ikke er løst med dette

lovforslag, men at de måske henhører under anden lovgivning. Det ærede medlem hr. Baunsgaard var inde på den samme betragtning. Dette spørgsmål står åbent, sagde han.

Må jeg spørge den højtærede minister: vil det ikke være rimeligt, når der nu med ministerens bemærkninger er tilvejebragt et nyt grundlag for pressens stilling, at regeringen henviser dette spørgsmål til fornyet kommissionsbehandling? Man kan så dér sige, at nu skal man ikke mere tage stilling til pressen inden for forligsmandsloven — hvad kommissionen jo hidtil har arbejdet med — nu holdes pressen uden for forligsmandsloven, og nu må man søge at finde andre veje frem. Jeg ville mene, det var rigtigt, om opposition og regering kunne blive enige om at henvise spørgsmålet om pressens stilling til en ny kommissionsbehandling for at nå et resultat.

Den højtærede økonomiminister var inde på nogle betragtninger om, at vi hver især havde pligt til at medvirke til, at arbejdsmarkedets to store parter blev enige. Vi er fuldt ud enige med den højtærede økonomiminister heri; jeg kan blot ikke se, at der er sket nogen skade endnu. Jeg ved ikke, hvor store hensyn den højtærede økonomiminister tog sidste gang, da vi fik — i virkeligheden som olie på ilden — voldgiftsforslaget fremsat i en periode, da man var begyndt at forhandle om nye overenskomster.

Jeg kan ikke rigtig forstå den højtærede økonomiministers betragtninger om vor stillingtagen i kommissionen. Så vidt jeg husker, var det mig, der foreslog udsættelsesretten. Jeg ved ikke, om den højtærede økonomiminister husker, at hver gang jeg kom i kommissionen og havde med mig en taske, der blev større og større, spurgte man: er det livsvigtige områder? Jeg ved ikke, om den højtærede minister husker, at det var mig, der blev presset til at bringe gang i denne sag, for arbejdsgiverne og fagforeningerne sad og kiggede på hinanden, Bertel Dahlgaard og jeg sad og kiggede til højre og venstre, og der var ingen, der sagde noget undtagen den højtærede økonomiminister. Så løste jeg tingene med mit forslag, og jeg forstod den højtærede økonomiminister sådan, at vi faktisk ikke var helt uenige om, at her var en

[Thisted Knudsen.]

udvej, som burde overvejes alvorligt. (*Økonomiministeren* [Bertel Dahlgaard]: Hvilken udvej?). Den, at det skulle være statsministeren, der traf bestemmelsen. Må jeg med den højtærede formands tilladelse citere nogle bemærkninger fra kommissionsbetænkningen side 25. Da jeg altså var presset til at forelægge dette forslag, siger den højtærede økonomiminister i kommissionen,

„at efter skitsen kunne forligsmanden efter statsministerens henstilling udsætte arbejdsstandsninger i indtil 4 uger; når disse 4 uger var udløbet, var parterne muligvis stadig uenige. I denne situation kunne man måske tænke sig den udvej, at forligsmanden til statsministeren afgav en redegørelse, indeholdende dels en karakteristik af hele situationen med angivelse af hovedstridspunkterne, dels en udtalelse om udsigterne til at opnå overenskomst. I så fald opnåede man, at det ikke på forhånd lå klart for parterne, hvad der derefter skulle gøres; efter hidtidig erfaring var der i hvert fald teoretisk 4 muligheder.“

Og så nævner ministeren de 4 muligheder. Jeg betragtede denne udtalelse som en tilslutning til det forslag, jeg havde stillet, og jeg forstod den højtærede økonomiminister sådan, at han var enig i den betragtning, at forligsmanden under ingen omstændigheder måtte inddrages i disse afgørelser, men at det måtte være statsministeren, der traf bestemmelsen; det var grundtanken. Det var også tænkt som en afløsning af den voldgiftsinstitution, som parterne var imod. Men i hvert fald må jeg have lov at understrege, at når der blev gang i det, var det nu mig, der stillede forslaget om udsættelsesretten, og ikke den højtærede økonomiminister.

Poul Sørensen: Først et par ord om to ting, der har været nævnt her. Den opdeling i 8 områder, som det ærede medlem hr. Alfred Jensen var inde på, betragter jeg som noget meget værdifuldt; jeg tror, den er indledningen til en opsplittning af det store Arbejdsmandsforbund, og det er jo dette forbund, der har tynget så meget i mange situationer.

I anledning af de udtalelser, der er fremsat vedrørende den frivillige ordning inden

for bankverdenen, vil jeg sige, at jeg tror, man vil komme til at tillægge den meget stor betydning i den tid, der kommer; jeg er sikker på, at denne form for voldgift vil brede sig; derfor har jeg ønsket at understrege den under denne debat. Jeg er i og for sig taknemlig over, at man inden for så stort et område har klarat sagerne selv.

Jeg har ikke mange bemærkninger at gøre til det ærede medlem hr. Carl P. Jensen. Jeg kan ikke være enig med ham. Det ærede medlem repræsenterer vel det mest yderliggående standpunkt her i salen, det så vi jo i 1956, og det er altså den linje, som flertallet i øjeblikket ligger på. Til det sidste skal man altså have lov at slås. I hvert fald vil man ikke sikre sig på forhånd.

Må jeg sige et par ord til den højtærede arbejdsminister. Når man nu går imod det indgreb, som en voldgift ville betyde, vil jeg gerne minde ministeren om en udtalelse, han fremsatte, dengang han var ordfører ved behandlingen af landbrugskonflikten i april 1955; da sagde den højtærede minister — Folketingstidende 1954-55, sp. 3538 —

„På denne baggrund kan man ikke stiltiende se på, at en omfattende og måske langvarig konflikt i landbruget tvinger nye forstyrrelser og forringelser ind i vor økonomi.“

Og ministeren sagde lidt efter:

„En sådan udvikling må vi undgå; vi skylder befolkningen at gøre det.“

Jeg tør nok sige, at her blev det klart og tydeligt sagt, at det var det offentlige, der måtte gribe ind.

Det, vi er uenige om, er: skal vi stå lige så afklædte, uden overhovedet at have forberedt noget, i lignende situationer? Det mener den højtærede minister altså vi skal; mit synspunkt er det modsatte.

Det overrasker mig selvfølgelig ikke, at den højtærede arbejdsminister stiller sig på det standpunkt. Men jeg synes rigtig nok, at det var en ejendommelig køretur, den højtærede økonomiminister foretog, — han, som med løftet pegefingert har talt os hårdt til; der var ingen, der var god nok; kun økonomiministeren vidste, hvordan forholdene skulle ordnes her i landet — han, som har fremlagt forslag og er kommet med udtalelser, så det ene var værre og stærkere end det andet. Og hvad så nu?

[Poul Sørensen.]

Nu vil den højtærede økonomiminister afvente slagets gang. Jeg vil gerne minde den højtærede økonomiminister om det, der blev sagt ved fremsættelsen af forslaget i 1955. Det, der gik gennem den tale, var, at folketinget ikke må stå uforberedt, og jeg kan citere et par linjer — det er sikrere at gøre, højtærede økonomiminister.

Der står i Folketingstidende 1955-56, sp. 47:

„... helt urimeligt at fortsætte den nuværende tilstand, hvor samfundet møder enhver storkonflikt uforberedt.“

Det var det centrale i talen og i mange, mange andre taler, som vi har modtaget fra den højtærede økonomiminister, og så står vi altså her i dag! Ja, enhver ved jo, at man har svigtet så mange ting, men med hensyn til denne livsvigtige sag, ja, da må jeg sige, at det forbløffer mig meget, at økonomiministeren er kommet dertil. Nå, jeg lader den højtærede økonomiminister ligge; der vil nok vise sig mange andre lejligheder i de kommende måneder, hvor det samme vil være tilfældet her i salen.

Jeg skal herefter vende mig til det radikale venstres ordfører.

Jeg er enig i det, det ærede medlem endte med at sige så tydeligt, som det blev sagt, at det kan være nødvendigt, folketinget kommer i arbejde igen. Ja, det er det, vi diskuterer, og heroverfor har oppositionen opstillet tre krav, vi må have opfyldt. Vi har stillet dette krav, at statsministeren som politisk garant, som politisk mulighed for at manøvrere, kommer ind i forslaget. Det er afvist, og afvisningen blev også motiveret af den radikale ordfører. Vi er altså uenige, det har vi ikke været for et par år siden, men vi er altså nu uenige med det radikale parti.

Dernæst vil jeg gerne lige som det ærede medlem hr. Thisted Knudsen sige, at vi ikke kan afslutte det udvalgsarbejde, som nu skal finde sted, hvis pressens status ikke skal ordnes. Hvad dette angår, må jeg rigtignok sige, at her overgår det næsten alt,

hvad den højtærede økonomiminister har præsteret, da han stillede sin dagsorden i 1950 og folketinget sluttede sig til den. Det var vægtige ord, der alfaderligt blev sagt til os alle sammen. Og nu, herregud: „vi må vente“, „ro om sagen“, og alt det, vi kender. Nej, pressens forhold må klares.

Så vil jeg i anledning af den debat, der er om livsvigtige områder, sige, at jeg frafalder gerne at uddybe dette i udvalget. Jeg fastholder, det skal være der, men jeg tager imod en formulering, der lyder således: hvor den truende arbejdsstandsning vil ramme livsvigtige samfundsinstitutioner eller samfundsfunktioner, eller hvor forligsmanden anser arbejdsstandsning for i øvrigt at have vidtrækkende samfundsmæssig betydning. Denne udlægning står i betænkningen og er foreslået af flertallet. Det er altså den, den højtærede økonomiminister også står på. Det kan jo bare føres over. Her er det forligsmanden, der får overladt det skøn, men det kan lige så godt føres over til statsministeren, og jeg spørger den højtærede økonomiminister, som jo er eksperten herinde med hensyn til voldgiftsproblemet: kan økonomiministeren ikke tilslutte sig, at der i udvalget arbejdes videre på at få udformet en voldgiftsordning, begrænset altså til de livsvigtige områder, med den formulering, som flertallet her står inde for?

Jeg venter mig ikke, at vi under det udvalgsarbejde, som nu skal finde sted, vil kunne have den glæde at regne med at se den højtærede minister i arbejde, men jeg ved jo, at ministerens indflydelse i partiet er stor; vi har massevis af udtalelser at henholde os til, og jeg håber og beder til, at den højtærede minister med sin indflydelse uden for udvalget vil søge at virke med til at skabe det flertal, som tidligere har stået bag en voldgiftsordning, således at tinget her ikke står uforberedt — det er økonomiministerens egne ord.

Baunsgaard: Den højtærede arbejdsminister understregede, at det er vigtigt, at vi nu tager chancen for den frivillige forhand-

[Baunsgaard.]

ling i stedet for dom. Det er jeg enig med den højtærede minister i, og det er mig stadig ubegribeligt, at de to store parter på arbejdsmarkedet ikke kan indse, at de vil gavne også sig selv ved at tage den frivillige voldgiftsordning.

Jeg synes, bankfunktionærene har vist vejen ved den frivillige voldgift, og når det ærede medlem hr. Carl P. Jensen siger, at man ingen erfaringer har, vil jeg dog råde det ærede medlem til at begrænse udtalelsen til, at man ikke har mange erfaringer. Man har nemlig erfaring fra overenskomstforhandlingerne i 1956, hvor det lykkedes bankfunktionærene, efter at de havde gennemført en frivillig voldgiftsordning, at gennemføre lønforhandlingerne uden at gøre brug af voldgift. Man ser altså, at selve det at have en voldgiftsordning ikke mindsker mulighederne for at nå et resultat gennem forhandling, og det kan jeg ikke forstå organisationerne ikke kan se. Der er et gammelt udtryk, som jeg føler trang til at anføre her, nu hvor organisationerne er på vej: lad i fred Guds fugle, mens de skifter ham. Jeg håber, organisationerne kommer længere, men jeg siger også, at man må jo kende sit ansvar.

Jeg tilslutter mig meget gerne, som det ærede medlem hr. Poul Sørensen vil have forstået, det ærede medlems anbefaling af bankfunktionærenes voldgiftsordning, men når det ærede medlem nu føler trang til at citere bankfunktionærenes formand, hvorfor citerede det ærede medlem så ikke, at denne i den samme særudtalelse udtrykkeligt siger, at det for ham er vigtigt, at indgreb fra regeringen og folketinget undgås? Han kan altså ikke være enig med det ærede medlem i, at statsministeren skal gribe ind på et tidspunkt, hvor det endnu ikke er bydende nødvendigt.

Når det ærede medlem hr. Poul Sørensen nu anklager økonomiministeren for, at det radikale venstre her svigter en livssag, så forstår jeg ikke, hvorfor han har så travlt med at få noget slået fast, som han dog ikke er i stand til at slå fast, nemlig hvad der er det radikale venstres livssag. Jeg ved ikke, om det er, fordi han ingen livssag har selv. Jeg har fornemmelsen af, at noget sådant må være tilfældet, når han har et kompleks

med hensyn til at udtale sig om noget, som han ikke har konstateret endnu.

Til det ærede medlem hr. Carl P. Jensen vil jeg gøre nogle bemærkninger angående ytringsfriheden. Det ærede medlem sagde, at spørgsmålet om strejker var mere livsvigtigt for bladhusene end for ytringsfriheden, at vi talte så meget om ytringsfriheden. Når det ærede medlem mener, at vi har andre midler til at sikre ytringsfriheden, vil jeg dog spørge, om det er fiaskoen med radioudsendelserne i 1956, det ærede medlem ønsker gentaget.

Når man taler om, at det er for at sikre bladhusene, så vil jeg sige, at der findes jo nok bladhus, som det ærede medlem og hans parti ikke forstår at vi andre har livsvigtig interesse i at sikre, nemlig de små blade ude i landet. Hvis man byder dem sådanne vilkår, at de ikke kan genopstå efter en eventuel konflikt, tror jeg, selv det ærede medlem ville få meget svært ved at sikre ytringsfriheden fremover på en virkelig effektiv måde.

Når det ærede medlem hr. Thisted Knudsen svarer mig, at det er rigtigt, at han ikke har anført, hvad der skulle ske, efter at statsministeren har grebet ind, men at det så må være op til statsmagten, vil jeg spørge, om jeg virkelig skal tage det for alvor, at det ærede medlem mener, at statsministeren skal gribe ind på det tidspunkt, når begge parter er gået ind for en ordning, som giver mulighed for, at forligsinstitutionen skulle kunne udskyde sin indgriben i 14 dage. „Lad statsministeren gribe ind, så er det op til statsmagten!“ — skønt parterne ikke selv føler, at forhandlingsmulighederne er udtømt. Det ærede medlem gør sig med en sådan udtalelse til talsmand for, at dette høje ting skal fastsætte løn- og arbejdsvilkår, inden parterne selv er færdige. Jeg vil gerne sige til den højtærede økonomiminister, at det sandsynligvis bliver nødvendigt for ham at fortsætte produktionen af det ærede medlem hr. Thisted Knudsen, for han har tilsyneladende ikke rigtig forstået tanken med voldgift, har åbenbart ikke forstået, at det, det radikale venstre netop ønsker knæsat, er, at voldgift først træder ind i billedet den dag, da alle forhandlingsmuligheder er udtømt. Det radikale venstre har aldrig ønsket, at man

[Bauusgaard.]

skulle gribe ind på et tidspunkt, da alle forhandlingsmuligheder endnu ikke var udtømt.

Det ærede medlem stillede forslag om at henvide pressens forhold til ny kommissionsbehandling. Den tanke er mig i og for sig ikke fremmed. Men der er noget, der ligger mig meget stærkt på sinde, og det er, at man ikke giver pressen en særstilling, som — om jeg må sige det på den måde — den ene af parterne i pressens område kan tage sig betalt for. Derfor er det et spørgsmål, om det vil være til gavn for pressen og dens forhold i det hele taget, om vi allerede nu fører denne sag frem til en speciel afgørelse. Men som jeg sagde i mit første indlæg, har det for mig meget stor betydning, at man er særdeles klar over, at pressen indtager en særlig stilling, og at der her — som det ærede medlem hr. Carl P. Jensen meget rigtigt sagde — ikke er tale om en livsvigtig sag. Der er tale om noget grundlovs-mæssigt, at sikre ytringsfriheden.

Må jeg over for det ærede medlem hr. Thisted Knudsen citere en udtalelse fra en tidligere behandling af pressens forhold. Den findes i folketingets forhandlinger 1949-50, sp. 2044. Da udtalte det ærede medlem hr. Harald Nielsen som ordfører for venstre:

„Det siger sig selv, at et gammelt demokratisk parti som venstre er enigt i, at ytringsfriheden er noget fundamentalt vigtigt i et folkestyret samfund. Også vi mener, at det, der skete i 1947, ikke bør kunne gentage sig, men på den anden side er vi også af den opfattelse, at den frivillige ordning altid er at foretrække fremfor en tvangsordning.“

Det synes jeg det ærede medlem hr. Thisted Knudsen skulle skrive sig bag øret i spørgsmålet om statsministerens indgreb, at den frivillige ordning altid er at foretrække, så længe der er en forhandlingsmulighed for parterne, og så synes jeg ikke, de ærede medlemmer hr. Poul Sørensen og hr. Thisted Knudsen skulle spille slet så stærkt med musklerne — hvis jeg må sige det på den måde — jeg synes ikke, staturen rigtig er til det.

Alfred Jensen: Det ærede medlem hr. Carl P. Jensen hævder, at jeg skulle have sagt 35 pct., hvor jeg burde have sagt 75 pct.

Hvis det er tilfældet, beklager jeg det meget, så giver jeg tinget og det ærede medlem en uforbeholden undskyldning, for jeg ved udmærket, at det er 75 pct.

Jeg er i og for sig ikke utilfreds med, at det ærede medlem har opdaget min fejltagelse, for det giver mig anledning til at gøre et par bemærkninger om denne 75 pct.-regel. Det er der jo også anledning til, fordi det er blevet insinueret, at jeg mente, at det var for høj en procent her, medens man andre steder havde højere stemmeprocent ved deltagelse i afstemning. Jeg har den opfattelse, at afgørelser af den art, der her er tale om, bør træffes af så mange som muligt, og jeg så helst, at der var 100 pct. deltagelse i afstemningerne, når overenskomstforslag eller mæglingsforslag var til behandling. Men det er der forskellige ting der forhindrer, bl. a. den korte frist, der er mellem forslaget fremsættelse og svarets afgivelse. Samtlige fagforeninger har vanskeligheder ved at skaffe sig lokaler og har dermed også vanskeligt ved at få medlemmerne orienteret om forslaget og få dem kaldt sammen.

Dernæst vil jeg tro, at den omstændighed, at kompetente forsamlinger kan supplere stemmeprocenten op til 75, medfører, at man ikke alle steder er så interesseret i, at stemmeprocenten når op over de 75. Jeg vil tro, at der er steder, hvor man ser stort på, om deltagelsen i drøftelsen og afgørelsen er så stor som overhovedet muligt. Der, hvor jeg har været med, er jeg gået ind for, at vi sendte kort ud til samtlige medlemmer og gjorde dem opmærksom på, hvad der skulle til behandling; det viste sig, at når vi gjorde det, var fremmødet langt, langt større. Det, jeg ønsker, er i og for sig, at afgørelsen ude blandt arbejderne træffes af så mange som muligt. Jeg kan ikke se, at man, når man har bestemmelser af denne art, animerer medlemmerne til at møde frem og stemme eller animerer de enkelte forbundsledelser til at gøre, hvad de kan for at få så mange som muligt til at møde frem og stemme. Det, jeg vendte mig imod, var ikke, at 75 pct. deltog i afstemningen, men at kompetente forsamlinger fik mulighed for at omstøde det, et flertal af de medlemmer, der deltog i afstemningen, havde givet udtryk for. Det forekommer mig ikke at være rimeligt, og

[Alfred Jensen.]

det kan da ikke stemme med de demokratiske principper, man taler om. Når man den ene gang efter den anden fremhæver betydningen af hemmelige afstemninger og af, at stemmehemmeligheden skal sikres, kan det ikke være rigtigt, at det, et flertal af dem, der deltager i en afstemning, beslutter, kan ændres derved, at en kompetent forsamling stemmer i modsat retning.

Ministeren sagde, at det ikke var nogen overraskelse for ham, at kommunisterne ikke kunne gå ind for lovforslaget. Det er da ganske klart; det kan ikke være nogen overraskelse, eftersom vi har bekæmpet de bestemmelser, der findes i den gældende lov, og udtalt os for, at man skulle ændre loven i modsat retning, ændre den på en sådan måde, at der ikke af arbejdsgiverne kunne spilles på de sammenkædningsmuligheder og afstemningsregler, der findes. På denne baggrund er det altså ikke så mærkeligt, at ministeren kan konstatere, at vi ikke kan gå ind for lovforslaget

Det ærede medlem hr. Poul Sørensen kom med en udtalelse, der vidner om, hvor farligt det foreliggende lovforslag er for arbejderne. Det ærede medlem sagde nemlig, at opdelingen i disse otte grupper betyder, at nu kan man få det store Arbejdsmandsforbund smadret. Ja, det er jo sagen. Det er den fare, det indebærer, og der er selvfølgelig nogle, der vil være tilfredse hermed, oven i købet gnide sig i hænderne over, at et sådant forbund får vanskeligere kår at arbejde under, måske går sin opløsning i møde. Her må man imidlertid gøre sig klart, at det er Arbejdsmandsforbundet, der indtil dato har stået som forkæmper for, at de lavest lønnede fik de løntillæg, som det var rimeligt og muligt at give. Det er også Arbejdsmandsforbundet, der i år kæmper for et lavtlønstillæg. Jeg gad nok vide, hvordan det ville være gået med alle de lavt lønnede inden for de forskellige forbund, hvis der ikke havde været så kraftig en faktor som Dansk Arbejdsmands Forbund til at rejse de krav og fremføre de synspunkter, som de lavt lønnede har. Det er imidlertid rigtigt, at man vil smadre Arbejdsmandsforbundet, hvis man foretager denne opdeling. Man vil få lettere spil over for de lavt lønnede. Det betragter jeg ikke som nogen lykke; det betragter jeg som

en ulykke for dansk fagbevægelse, og det er en af grundene til mine bemærkninger før om, at det, der her foreligger, ikke tilfredsstiller ønskerne hos de arbejdere, som er blevet forfordelt på grund af reglernes stivhed og sammenkoblingen af stoffet.

Ministeren sagde noget om, at kommunisterne var en slags ligrøvere. Jeg forstår ikke, hvormed denne udtalelse begrundes, al den stund der må være noget at røve af, hvis vi røver. Ministeren havde netop forud givet udtryk for, at vi havde en traditionel og heldig udvikling her i Danmark, at det hele var gået så glat, og at vi faktisk var nået til, at spørgsmålene blev afgjort i forståelse. Hvis det var sådan, var vi jo vel farne her i landet, men sådan er det ikke. Det, arbejderne har påvist den ene gang efter den anden, er jo, at denne traditionelle udvikling, navnlig i de senere år, efter at man har fået sammenkædningen, og efter at man har fået de nye regler for beregning af stemmer, har bevirket, at modparten, arbejdsgiverne, har kunnet spekulere i mæglingslovens bestemmelser, kunnet spekulere i det, som man kalder forståelse, og netop derfor er utilfredsheden stor blandt arbejderne. Netop derfor kom vi ud for forkastelsen i 1956, og det, der skete dengang, var jo, at man greb ind over for det, arbejdernes store flertal havde udtalt. Jeg kan godt fatte, hvad ministeren havde i tankerne, da han sagde „ligrøvere“. Vi var nemlig kommet i den situation, at det, der her var bygget op, ikke holdt, fordi arbejdernes interesser blev tilsidesat. Det, vi gjorde dengang, var, at vi på linje med arbejderne rejste krav om, at arbejdsgivernes nejpolitik blev brudt. Da resultatet blev forkastet, opfordrede vi forbundene til at indlede nye forhandlinger, og det var det, der burde være sket. I stedet greb man ind og tilsidesatte den afgørelse, som arbejderne ved deres stemmeafgivelse havde truffet.

Derved begrænsede man også arbejdernes muligheder for at opnå medbestemmelse om deres løn- og arbejdsvilkår; det var på denne baggrund, at Smedeforbundet på sin kongres kritiserede statsindgrebet og frarådede at gå den vej fremefter. Jeg forstår derfor godt, at ministeren optræder så uovervejset, som han gør her, fordi han kan se, hvilke vanskeligheder der vil opstå, hvis man skal

[Alfred Jensen.]

føre den linje igennem i lovforslaget, hvorefter der netop ikke tages hensyn til arbejderne berettigede ønsker. Det, man ønsker, er endnu en gang at få et forlig gennemført, hvorved arbejdsgiverne får den store fordel og arbejderne stort set kan stå med en lang næse.

Formanden: Jeg henstiller, at udtryk, der er påtalt, ikke tages op til fornyet drøftelse.

N. Chr. Christensen: Da udvalget vedrørende lovforslaget om den tvungne voldgift, som blev fremsat af det radikale venstre, blev nedsat og begyndte sit arbejde, var det en forudsætning, at vi inden næste overenskomstperiode skulle have alle de spørgsmål, som blev draget frem i forslaget, løst. Det er ikke sket. Det, vi behandler i dag, er kun en meget lille del af de ting, der har været til behandling.

Når jeg har bedt om ordet i dag, er det på grund af en del udtalelser, som er fremsat vedrørende dagspressen. Jeg tror at kunne sige, at dagspressen landet over — ikke alene de store bladhuse, men også alle de mindre blade — i dag med den største skuffelse ser, at deres problem ikke er bragt frem til løsning. Vi har i sin tid i tinget højtideligt vedtaget en dagsorden, som blev foreslået af den højtærede økonomiminister, gående ud på, at dagspressen skulle undrages fra konflikter, og at der straks burde optages forhandlinger for at få dette spørgsmål løst.

Nu hører jeg, at det ærede medlem hr. Baunsgaard mener, at der stadig væk skulle være en mulighed til stede, således at det ikke bør blive et lovgivningsproblem. Må jeg som en af dem, der har deltaget i mange forhandlinger netop vedrørende det spørgsmål, som i sin tid blev rejst af den højtærede økonomiminister her i denne sal, sige, at der desværre ikke findes nogen mulighed for at løse det; vi har prøvet det. Dansk Arbejdsgiverforening har vedtaget, at pressen ikke kan udsættes for lockout. Vi har søgt at få en lignende bestemmelse vedtaget inden for De samvirkende Fagforbund og inden for Dansk Typografforbund om, at pressen ikke kunne inddrages under strejker og især da ikke under sym-

patistrejker, men ikke desto mindre skete det ved den sidste overenskomstsituation, at til trods for, at forholdene var i orden mellem bladudgiverorganisationen og typograferne, var typograferne blandt de første, der gik ud i strejke, erklærede sympati-strejke, skønt deres sag var i orden. Det viser, at det er umuligt at løse dette spørgsmål, og derfor kan det ikke nytte, at det ærede medlem hr. Baunsgaard nu prøver at give det udseende af, at der stadig findes muligheder, som kan prøves.

Det ærede medlem hr. Baunsgaard citerede en svensk socialdemokratisk chefredaktørs udtalelse om, at det var et brud på trykkefriheden, hvis en del af pressen ikke kunne udkomme, og det ærede medlem fjøede til: noget lignende må vi vel kunne opnå her i landet, således at det går op for pressen og for dem, der har med pressen at gøre, at vi kan ordne vore forhold efter svensk mønster. Jeg kan fortælle det ærede medlem, at vi har prøvet på det, men det har været ganske ugørligt at gennemføre selv en langtidsoverenskomst med typograferne på dette område; de har oven i købet brudt de overenskomster, vi havde med dem.

Jeg kan ikke se andet, end at det ærede medlems udtalelser i virkeligheden skal dække over det radikale venstres dårlige samvittighed i denne sag. Det radikale venstre var enigt både med konservative og med venstre om, at der på dette område virkelig måtte gøres noget, men det radikale venstre har i dag svigtet sin indstilling.

Socialdemokratiet har stået meget vaklende, meget nølende, men stort set afvisende over for hele dette spørgsmål, og dets ærede ordfører siger her i dag, at det er bladhusenes sag, det drejer sig om, og at det nok er de økonomiske interesser mere end ytringsfriheden, der kommer i forgrunden. Jeg kan oplyse, at vi har været villige til at drøfte, at det skulle gå ud over de økonomiske interesser, over annonce-mængden i bladene, men at vi skulle have lov til at tilgodese ytringsfriheden, uanset at det økonomisk kom til at gå ud over os. Man har ikke villet høre på os. Derimod har man knægtet ytringsfriheden først her i København og siden også i provinsen. Dette forhold kan det danske samfund ikke være bekendt. Jeg tror ikke, socialdemokraterne

[N. Chr. Christensen.]

står sig ved at lade deres blade udkomme samtidig med de kommunistiske blade og prøve på at få et øget salg, medens alle de andre blade bliver forhindret i at udkomme. Det spørgsmål tenderer i allerhøjeste grad grundlovens ord om ytringsfriheden.

Der var to af de ærede ordførere, der henstillede, at denne sag ikke droppes nu, men at den tages op, og jeg kan forsikre disse ærede medlemmer for, at bag disse udtalelser står i hvert fald størsteparten af den danske presse. Hvis det ærede medlem fra det radikale venstre ikke mener, at mine ord er tilstrækkelige i denne sag, beder jeg ham om at henvende sig til formanden for Danske Dagblades Fællesrepræsentation, hr. chefredaktør Hasager ved Politiken, og spørge ham, hvorledes forholdet er. Vi er villige til at dokumentere det på alle områder, men jeg vil gerne sige med al den alvor, som kan lægges ind i det, at dette spørgsmål lader sig ikke afvise. Det er et spørgsmål om ytringsfriheden, om en demokratisk, grundlovmæssig ret, som en del af befolkningen prøver på at bryde ned. Derfor bliver man nødt til i kommissionen at arbejde videre med dette og prøve på at finde en løsning. Nu siger man ganske vist, at det skal staten ikke blande sig i. Her er ikke tale om staten, her er tale om samfundet, om parter inden for samfundet, som rammes af andre, uskyldige parter, som ikke kan gøre for, at der opstår stridigheder. Men det værste af alt, hvad der kan ske i et demokratisk samfund, er, at det frie ord knægtes. Derfor beder jeg dem, der ikke rigtig har gjort sig dette spørgsmåls rækkevidde klart, om at overveje det endnu en gang og tage de henstillinger til følge, der er kommet fra to ordførere her.

Økonomiministeren (Bertel Dahlgaard): Jeg er nogenlunde sikker på, at jeg i mine bemærkninger før nævnte, at det ærede medlem hr. Thisted Knudsen og jeg var enige med hensyn til de fire ugers udsættelse, men der har aldrig været enighed mellem det ærede medlem og mig om, at det var statsministeren, der skulle gribe ind på dette tidspunkt. Gennem årene har det radikale venstre aldrig nogen sinde indvilget i, at forligsmandens myndighed skulle

undergraves ved, at de politiske myndigheder greb ind, medens forligsmanden endnu ikke havde afsluttet sin virksomhed. Det lader sig ikke gøre at fremstille sagen på en anden måde. Det kan dokumenteres på ethvert punkt gennem 25 år, at det har været vor stilling. I det sidste voldgiftsforslag, vi fremsatte, hed det i § 1 — jeg citerer —:

„Når statens forligsinstitution efter at have forsøgt at mægle i en mellem arbejdere og arbejdsgivere foreliggende arbejdskonflikt har erklæret sig ude af stand til at fremsætte mæglingsforslag, eller når et fremsat mæglingsforslag er blevet forkastet og forligsinstitutionen anser en fornyet indgriben fra den side for formålsløs, kan statsministeren, hvis arbejdskonflikten vil udsætte omfattende samfundsinteresser for fare, bestemme, at de foreliggende konfliktspørgsmål gøres til genstand for voldgift.“

Det har gennem alle årene været det radikale venstres stilling. Jeg har altid på dette punkt været så omhyggelig, at der ikke skulle kunne opstå tvivl herom. Det er også svar til det ærede medlem hr. Poul Sørensen, til hvem jeg i øvrigt vil sige, at det forekommer mig, at hans ordvalg i bemærkningerne til mig mere karakteriserede ham selv end mig. Det ærede medlem hr. Poul Sørensen ved meget vel, at når han søger at tilsløre det radikale venstres stilling på dette område, kan han kun gøre det på én måde: ved at blande to ting sammen. Det radikale venstres standpunkt har meget rigtigt været, at lovgivningsmagten ikke skulle stå uforberedt. Hvad lå deri? At der burde være en permanent voldgiftsinstitution, forinden man kom til overenskomstforhandlingerne. Det har der aldrig kunnet opnås flertal for her i tinget, heller ikke dengang det ærede medlem i fjor gav tilsagn om en velvillig behandling, idet enhver vidste, at der var medlemmer inden for det konservative parti, som ikke ville stemme for et sådant forslag. Derfor bliver situationen den, at på dette område gælder det, der har været alfa og omega for os til enhver tid, nemlig at det tidspunkt, da spørgsmålet når op på det politiske plan, foreligger, når forligsmanden har opgivet sin mæglingsevne.

(Kort bemærkning).

Poul Sørensen: Til det ærede medlem hr. Baunsgaard vil jeg gerne sige, at jeg er ganske enig i, at alle muligheder skal forøges, inden der gribes ind.

Jeg beklager, at den højtærede økonomiminister efter at være kommet over i den side af salen, hvor han nu sidder, er blevet sart, men det får nu være. Jeg har gennem årene beskædet siddet og iagttaget det daværende ærede medlem, når marchen foregik op ad midtergangen for at revse os andre, så jeg kan kun beklage det, hvis jeg har udtrykt mig for stærkt i denne sag. Jeg vil sige til den højtærede økonomiminister, at spørgsmålet om statsministeren og forligsinstitutionen selvfølgelig kan diskuteres. Jeg kan ikke på forhånd give løfte om noget som helst. Men hvis jeg lover den højtærede økonomiminister at overveje at lade det forblive ved det, der står i betænkningen og i lovforslaget, vil den højtærede økonomiminister så medvirke til at skabe den sikkerhed for det høje ting, som en voldgift er — jeg føjer til: den voldgift, jeg taler om, altså inden for de rammer, der er tale om i det citerede, og som den højtærede økonomiminister selv har været med til at foreslå? Vil den højtærede økonomiminister arbejde med på en sådan ting, ihukommende de mange gange, man har sagt, at det høje ting får sagen forelagt i sidste øjeblik og ingen mulighed har for at skønne roligt og sagligt, således som det gang på gang er fremhævet i den højtærede økonoministers taler? Det kan vi altså sikre os nu. Vi er i december, og der vil være tid dertil i det udvalgsarbejde, der skal foregå, hvis det radikale venstre altså vil gå ind for dette.

Det, jeg taler om, er den sikkerhed, det høje ting skal have derigennem, at man, når alt andet er brudt sammen, dog har den ventil, som voldgiften er, med hensyn til de livsvigtige områder. Kan vi tale om det i udvalget, eller er også den tanke opgivet?

(Kort bemærkning).

Thisted Knudsen: Jeg synes, det ærede medlem hr. Baunsgaard skaber en vis forvirring i begreberne, men det ærede medlem hr. Poul Sørensen har jo allerede slået fast, at det aldrig nogen sinde har været vor

tanke, at statsministeren skulle gribe ind, så længe mægling overhovedet var mulig — selvfølgelig ikke.

Jeg kan fortælle den højtærede økonomiminister, at hvis man skulle have en udsættelsesret, ville jeg da benytte den, som den højtærede økonomiminister har indsat i sit eget forslag, og sige: under de vilkår kan en udsættelse finde sted. Det er dog noget mindre, hvis statsministeren over for arbejderne dekretterer en udsættelse med hensyn til de livsvigtige områder, hvor størstedelen af arbejderne har lov til at strejke, end at dekrettere over for arbejderne: nu skal I have voldgift. På dette punkt mener jeg dog ikke at man kan angribe vores synspunkter.

(Kort bemærkning).

Baunsgaard: Jeg kan fortælle det ærede medlem hr. N. Chr. Christensen, at det radikale venstre ikke behøver at dække over nogen dårlig samvittighed af den enkle grund, at vi ingen dårlig samvittighed har, fordi vi ingen grund har til det.

Det giver os dog ikke nogen særlig grund til dårlig samvittighed, at det efterhånden kan lykkes os at få det ærede medlem og andre af hans partifæller til at forstå en lille del af problemet. Jeg har ikke, som det ærede medlem synes at have opfattet det, ønsket den svenske ordning — jeg har overhovedet ikke nævnt den. Men jeg sagde udtrykkeligt, at det, det gjaldt om, var, at man ikke gennemførte noget, som gav pressen en særstilling, som en af dens parter kunne tage sig betalt for. Jeg tror, det ærede medlem forstår, hvad det er, jeg sigter til.

Må jeg spørge det ærede medlem hr. Poul Sørensen: når det ærede medlem nu siger, at han er enig med mig i, at alle forhandlingsmuligheder skal være undersøgt, må jeg så tage denne udtalelse som et udtryk for, at det ærede medlem nu vil gå ind for, at forligsinstitutionen får de ekstra 14 dage, som er nævnt i forslaget? Ellers er alle muligheder jo ikke udtømt. Gælder det samme for det ærede medlem hr. Thisted Knudsen? Er det ærede medlem hr. Thisted Knudsen ikke klar over, at det udtrykkelige er nævnt i forslaget, at efter forligsinstitutionens udskydelse skal mæglingen fortsætte under mæglingmanden?

(Kort bemærkning).

N. Chr. Christensen: Ja, jeg skal ikke føje noget til det ærede medlem hr. Baunsgaards udtalelse om, at det radikale venstre ingen dårlig samvittighed har i denne sag; det tror jeg jeg vil overlade til pressens repræsentanter at bedømme. Men når det ærede medlem siger, at pressen skal vogte sig for at få en særstilling, minder jeg det ærede medlem om, at den højtærede økonomiminister netop her i tinget har fremsat forslag til beslutning om, at pressens ytringsfrihed skal sikres, og at konflikter ikke skal kunne opstå. Det har vi prøvet på, som jeg sagde før, men det er desværre ikke lykkedes for os. Mere har jeg ikke at føje til.

(Kort bemærkning).

Baunsgaard: Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at jeg udtrykkelig har nævnt, at jeg ønsker, at pressen skal have en særstilling, men ikke en særstilling, som en af parterne kan tage sig betalt for. Det, ærede medlem, er det opgaven for os at finde frem til.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Carl P. Jensen: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer, og jeg beder om, at udvalget må blive nedsat i dag.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændringer i lov om mægling i arbejdsstridigheder.

Valgt blev: *Carl P. Jensen, Einer-Jensen, Per Hækkerup, Lund Jensen, Poul Nilsson, Hans Rasmussen, Ravn, Baunsgaard, Helge Madsen, Thisted Knudsen, Henry Christensen, Erik Eriksen, Axel Kristensen, Sønderup, Poul Sørensen, Aksel Møller og Adolph Sørensen.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af første behandling af forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1958 til 31. marts 1959.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 1203, 1282 og 1405).

Forhandlingen genoptoges.

Peter Jørgensen: Når jeg tager ordet under finanslovdebatten, er det for at rejse et par spørgsmål, som ligger mig meget stærkt på sinde.

Jeg vil allerførst nævne en sag, som efterhånden har været til behandling adskillige gange i finansudvalget, nemlig spørgsmålet om en hurtigfærge fra Århus til Kalundborg. Jeg tror, det er tre gange, denne sag har været forelagt i finansudvalget, uden at den endnu har fundet sin endelige afgørelse. Jeg må indrømme, at der måske i denne sag har været visse ting, som der har været grund til at tage op til en nærmere undersøgelse. Noget af det, der har været drøftet i finansudvalget med hensyn til denne hurtige rute, er forrentningsspørgsmålet og spørgsmålet om, hvilket overskud en sådan færge kunne give. Man mødte i første omgang i finansudvalget med et forslag om en sådan hurtiggående færge — og det kan jo ikke underkendes, at en modernisering på dette område er nødvendig — idet man regnede med en forrentningsprocent på 4½, den procent, som statsbanerne almindeligvis regner med som forrentning af de investeringer, der foretages. Imidlertid er der nu foretaget en ny beregning. Man har sat renten til markedsrenten, ca. 6½ pct., men man har samtidig fundet ud af, at man havde glemt at tage de priser, som der i sin tid var på olien — Suezolien, om man kan sige det